

<https://doi.org/10.36818/1562-0905-2020-2-11>

УДК 339.13:330.123.4

JEL L10, L11, L51, L81

Н. М. Попадинець, І. О. Іртищева, І. С. Крамаренко, С. І. Данило, Ю. В. Журавель

Стратегічні орієнтири державного регулювання розвитку внутрішнього ринку споживчих товарів

Досліджено теоретичні основи державного регулювання внутрішнього ринку. Проаналізовано діяльність підприємств на внутрішньому ринку, на основі чого виведено результативність їх роботи. Проаналізовано нормативно-правові акти, які стосуються питання розвитку економіки, у тому числі торговельних процесів у період COVID-19. На основі аналізу зовнішнього сектору України за період 2013-2019 рр. та консенсус-прогнозу на 2020-2021 рр. в умовах COVID-19 запропоновано пріоритети та завдання регулювання конкурентного процесу внутрішнього ринку на короткострокову та середньострокову перспективу. Визначено місце стратегії розвитку внутрішнього ринку споживчих товарів у забезпеченні сталого розвитку України та виділено основні завдання реалізації державної політики розвитку внутрішнього ринку споживчих товарів. Здійснено характеристику стратегії розвитку внутрішнього ринку споживчих товарів.

Ключові слова: внутрішній ринок, споживчі товари, державне регулювання, стратегічні пріоритети, конкурентоспроможність.

Постановка проблеми. Жодна країна світу не була готова до світової пандемії коронавірусу (COVID-19). Глобальні карантинні виклики економічного, соціального, медичного, юридичного характеру супроводжують і Україну. Перед вітчизняними підприємствами, організаціями, установами постає проблема збалансованості, з одного боку, збереження людського ресурсу, з іншого боку, отримання економічної ефективності діяльності. Однак, як показує досвід Китаю, карантинні заходи, що були впроваджені в країні, призвели до значного скорочення і закриття підприємств у державі. Україна не є винятком і вже почала вживати заходи з мінімізації негативного економічного ефекту, зокрема відтермінування договірних зобов'язань (сплата оренди, кредитних і комунальних зобов'язань), договірне тимчасове зменшення заробітної плати тощо.

Сфера оптової та роздрібної торгівлі в перші місяці впровадження карантинних заходів найбільш фінансово постраждала через закриття ринків, відбулося скорочення реалізації товарів (робіт, послуг), зменшення зайнятості населення. Сьогодні, як ніколи, внутрішній ринок потребує державного регулювання для створення конкурентного середовища. Адже, як показав практичний досвід, із запровадженням карантину було закрито ринки, проте уряд дозволив працювати великим супермаркетам, де реалізовували імпорту агропродовольчу продукцію, що викликало велике обурення аграріїв. Фактично уряд країни не підтримав вітчизняне виробництво, а забезпечив імпорт продукції.

Аналіз останніх досліджень. На сьогодні питанням функціонування внутрішнього ринку споживчих товарів присвячено низку наукових праць, однак проблема його регулювання в період глобальних викликів досліджена мало. Так, Н. В. Мірко вважає, що «В цілому система регулювання конкурентних відносин, що базується на прогресивних теоретико-методологічних положеннях, у якій домінуючим мотивом є формування рівних, високомотиваційних умов розвитку для всіх суб'єктів господарювання, дозволить органам управління вибудувати адекватну сучасним вимогам і потребам ефективну модель конкурентної політики. Складниками цього процесу також є конструювання нових правил поведінки (інститутів), створення мотивації цивілізованого змагання бізнесу за краще задоволення потреб споживача, захист добросовісної конкуренції та підтримка позитивних процесів у розвитку конкурентного середовища. У

© Н. М. Попадинець, І. О. Іртищева, І. С. Крамаренко, С. І. Данило, Ю. В. Журавель, 2020.

сучасних умовах господарювання та формування конкурентного середовища зросла роль конкурентоспроможності підприємств як основного критерію, що забезпечує ефективність виробництва та сприяє швидкому інтегруванню України до ЄС. Країни пострадянського простору, серед них і Україна, посідають чи не останні місця за рівнем конкурентоспроможності продукції, послуг, виробничих процесів. Причиною такого відставання є те, що питанням забезпечення конкурентоспроможності в Україні не надавалося достатньої уваги. Були лише окремі проекти, пропозиції щодо окремих підприємств, більшість з яких залишалися нереалізованими» [1].

Ю. О. Ульянченко додає, що «Регулюється ринок шляхом контролю ринкових процесів та створенням спонукальних програм. Для підтримки сільськогосподарського виробника і регулювання аграрних ринків держава використовує такі інструменти, як цінова політика, податкова політика, бюджетна підтримка, надання пільгових кредитів, у тому числі здешевлення відсоткових ставок для кредитування сільськогосподарського виробництва, митно-тарифне регулювання, сприяння розвитку страхування тощо. Вивчення наведених методів державного регулювання конкуренції доводить, що їх зміст часто переплітається між собою й один і той самий важіль одночасно є інструментом різних методів регулювання» [2].

О. В. Пожувєв вважає, що «На національному рівні інституційне регулювання конкуренції здійснюють відповідні органи державної влади. Центральне місце в системі органів контролю у сфері економічної конкуренції займає Антимонопольний комітет України який є державним органом зі спеціальним статусом, мета діяльності якого – забезпечення державного захисту конкуренції у підприємницькій діяльності» [3].

Окрім інституційного регулювання, як зазначає Н. С. Шалімова, «Держава за допомогою різноманітних інструментів, зокрема державних (публічних) закупівель, пільгового кредитування, податкових пільг та преференцій, має можливість формувати необхідну структуру інтересів бізнесу, які б відповідали державній стратегії розвитку, створювати сприятливе середовище для залучення бізнесу з метою досягнення державних (загальнонаціональних) цілей при створенні інтегрованих структур, формуванні механізмів інтеграційної взаємодії суб'єктів господарювання, при започаткуванні та розвитку інноваційних проєктів. Взаємодія ж суб'єктів приватного та державного секторів суттєво впливає на ефективність вирішення та розв'язання пріоритетних соціально-економічних завдань» [1].

Необхідно погодитися з Т. Г. Васильцівим та ін., що «... на різке загострення проблеми зниження купівельної спроможності населення, окремої важливості набуває реалізація ефективного економічного механізму та засобів, здатних нівелювати або й усунути ці негативні тенденції. Серед першочергових заходів подолання бідності і підвищення купівельної спроможності населення мають стати:

- перегляд і затвердження базових державних соціальних стандартів (прожиткового мінімуму, мінімальної заробітної плати, неоподаткованого мінімуму доходів громадян) відповідно до реальних потреб і ринкових умов;
- сприяння зростанню рівня заробітних плат через законодавче закріплення у Генеральній угоді частки заробітної плати у структурі доданої вартості на рівне не менше 35% ;
- перегляд механізмів обліку, оподаткування та вартості використання суб'єктами підприємництва державних і комунальних ресурсів, що дозволить знизити податкове навантаження на доходи фізичних осіб та малий бізнес» [5].

Н. В. Магас зазначає, що «В складних політичних та економічних умовах внутрішній ринок України знаходиться в стані постійної небезпеки, посилюються

ризиків всередині країни та з'являються загрози зовнішнього середовища. В таких умовах державне регулювання внутрішнього ринку є надзвичайно важливим, оскільки процес формування та реалізації заходів, спрямованих на розвиток внутрішнього ринку, залежить від виконання державою таких завдань:

- забезпечення стабільності грошової одиниці;
- недопущення інфляційних процесів;
- стимулювання припливу іноземних інвестицій;
- створення вільних економічних зон;
- розроблення цільового кредитування національних виробників;
- страхування фінансових ризиків вітчизняних виробників;
- створення інформаційно-комунікаційних ресурсів;
- регламентування торговельних відносин;
- забезпечення прозорості процесів на внутрішньому ринку;
- гарантування якості та безпеки товарів і послуг тощо» [6].

На думку Л. Р. Лупака: «Головними причинами такого стану є системні проблеми державного регулювання, адміністрування і контролю господарської діяльності, недостатність використання механізмів державно-приватного партнерства, низький рівень розвитку інфраструктурних об'єктів національного господарства. Йдеться про збереженість бюрократичних та корупційних перешкод у підготовці і погодженні бізнес-проектів, поодинокі практики реалізації проектів державно-приватного партнерства, що майже не впливають на обсяги залучення інвестицій чи покращання інвестиційного клімату, відсутність реально діючих потужних інвестиційних посередників» [7].

Натомість Н. Мірко визначає, що «Сталий розвиток економіки України повинен базуватися на ефективному функціонуванні внутрішнього ринку, на якому формуються грошові доходи домогосподарств та підприємств, задовольняється їх платоспроможний попит на вітчизняні та імпортовані товари і послуги, а зростання національної економіки все більше повинне визначатися рівнем ефективності функціонування внутрішнього ринку» [8].

Таким чином, питання державного регулювання внутрішнього ринку споживчих товарів на сьогодні є досить актуальним і потребує нових заходів.

Метою статті є визначення стратегічних пріоритетів державного регулювання внутрішнього ринку споживчих товарів.

Основні результати дослідження. Сьогодні розвиток внутрішнього ринку характеризується позитивними динамічними процесами, оскільки за 2010-2018 рр. показники результативності підприємств внутрішнього ринку є зростаючими (табл. 1).

Згідно з даними таблиці за період 2010-2018 рр. обсяг роздрібного та оптового товарообороту збільшився на 146207,58 млн грн. Кількість об'єктів торгівлі, що спеціалізується з продажу, у 2010 р. становила 48617 одиниць та у 2018 р. збільшилася на 7490 одиниць і становить 56107 одиниць. Також позитивним результатом розвитку підприємств торгівлі є збільшення обсягів матеріальних і нематеріальних активів, а також частки інвестицій у вартості основних засобів вітчизняних суб'єктів реального сектору.

Загалом можливо було б спрогнозувати позитивний прогноз, однак пандемія внесла свої корективи у розвиток вітчизняних підприємств оптової та роздрібно торгівлі.

Сьогодні Міністерством розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України було скориговано прогнозні показники економічного і соціального розвитку України на 2020-2022 рр., які схвалено постановою КМУ від 23.10.2019 №883 «Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 15 травня 2019 р. №555» [10].

Уточнення були внесені, враховуючи поточну економічну ситуацію та зміни окремих припущень, насамперед нижчий, ніж очікувався раніше, рівень світових

Таблиця 1

Показники результативності підприємств внутрішнього ринку України за 2010-2018 рр.

Роки	Обсяг роздрібного та оптового товарообороту, млн грн	Кількість об'єктів торгівлі, що спеціалізується з продажу, одиниць	Обсяги матеріальних і нематеріальних активів вітчизняних підприємств, млн грн	Частка інвестицій у вартості основних засобів вітчизняних суб'єктів реального сектору, %
2010	72158,13	48617	166153,4	2,72
2011	100328,75	40327	192611,3	3,26
2012	113367,92	49498	162050,5	2,99
2013	109834,39	53736	189336,2	2,40
2014	83623,38	60639	200868,9	1,60
2015	97737,85	59787	210930,3	3,57
2016	158057,36	56984	241429,8	4,39
2017	201687,32	54994	276868,8	5,80
2018	218365,71	56107	276868,8	6,02
Зміна (+,-) 2018 р. від 2010 р.	146207,58	7490	110715,40	3,30
Приріст 2018 р. від 2010 р., %	302,62	115,41	166,63	221,32

Джерело: розраховано за даними [9].

цін на енергоносії та більш міцний обмінний курс гривні. Також було враховано пріоритетні реформи, передбачені програмою діяльності уряду, зокрема:

- запровадження ринкового обігу земель сільськогосподарського призначення,
- проведення ефективної приватизації,
- реформування правил функціонування ринку праці,
- демонополізація та посилення конкуренції,
- подальша дерегуляція економіки,
- реалізація заходів з просування українського експорту на зовнішніх ринках і зменшення бар'єрів для експорту українських товарів і послуг [10].

Показники розроблено за двома сценаріями:

Сценарій 1. Передбачає подальше поступове прискорення економічного зростання та формування якісного підґрунтя для сталого економічного розвитку в середньостроковій перспективі. За цим сценарієм прогнозується:

- зростання реального обсягу ВВП на 3,7% у 2020 р., 3,8% у 2021 р. та 4,1% у 2022 р.;
- індекс споживчих цін (грудень до грудня попереднього року) – 105,5% у 2020 р., 105,3% у 2021 р., 105,1% у 2022 р.

Припущення щодо середньорічного обмінного курсу – 27,0 грн за долар США у 2020 р., 27,2 грн за долар США у 2021 р., 27,5 гривень за долар США у 2022 р.

Цей прогнозний сценарій буде використано під час доопрацювання проекту закону України «Про Державний бюджет України на 2021 рік» між першим та другим читанням.

За умов успішного впровадження реформ для покращення бізнес-клімату кардинальні успіхи у боротьбі з корупцією, реформуванні судової системи і захисті прав власності можуть зумовити сплеск інвестиційної активності, у тому числі за рахунок припливу іноземного капіталу.

Сценарій 2, прогнозується:

- зростання реального обсягу ВВП на 4,8% у 2020 р., 5,5% у 2021 р. та 6,5% у 2022 р.;
- індекс споживчих цін (грудень до грудня попереднього року) – 105,8% у 2020 р., 105,0% у 2021 р. та у 2022 р.

Припущення щодо середньорічного обмінного курсу – 24,8 грн за долар США у 2020 р., 23,9 грн за долар США у 2021 р., 24,2 грн за долар США у 2022 р. [10].

Попри невизначеність щодо строків пандемії COVID-19 та її наслідків для економіки, Україна має формувати власну антикризову політику. З позиції сьогодення складно оцінити майбутні зміни і ще складніше спрогнозувати тенденції та спланувати відповідні дії на короткострокову перспективу. Наскільки тривалою буде пандемія, наскільки глибоким падіння економіки, як швидко економічні системи зможуть відновитись, які види економічної діяльності найбільше постраждають [11].

Досвід інших країн показав, що пандемію превентивними заходами не подолати. Україна не перебуває осторонь таких процесів, урядом розроблені сценарії соціально-економічного розвитку та заходи щодо подолання негативних наслідків карантинних заходів. Окрім сценаріїв, що передбачають припинення карантину, розроблені також сценарій за L-формою та умовний песимістичний сценарій. «Сценарій за L-формою: передбачається, що карантинні заходи в Україні триватимуть до кінця II кварталу, що матиме негативний вплив на економіку країни, в результаті чого відновлення буде дуже повільним. Умовний песимістичний сценарій: передбачається, що стримування масового поширення COVID-19 стане першочерговим завданням держави, а карантинні заходи в Україні будуть подовжені на більш тривалий період» [11].

Фахівцями Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства розроблено консенсус-прогноз на 2020-2021 рр. розвитку зовнішнього сектору України (рис. 1.)

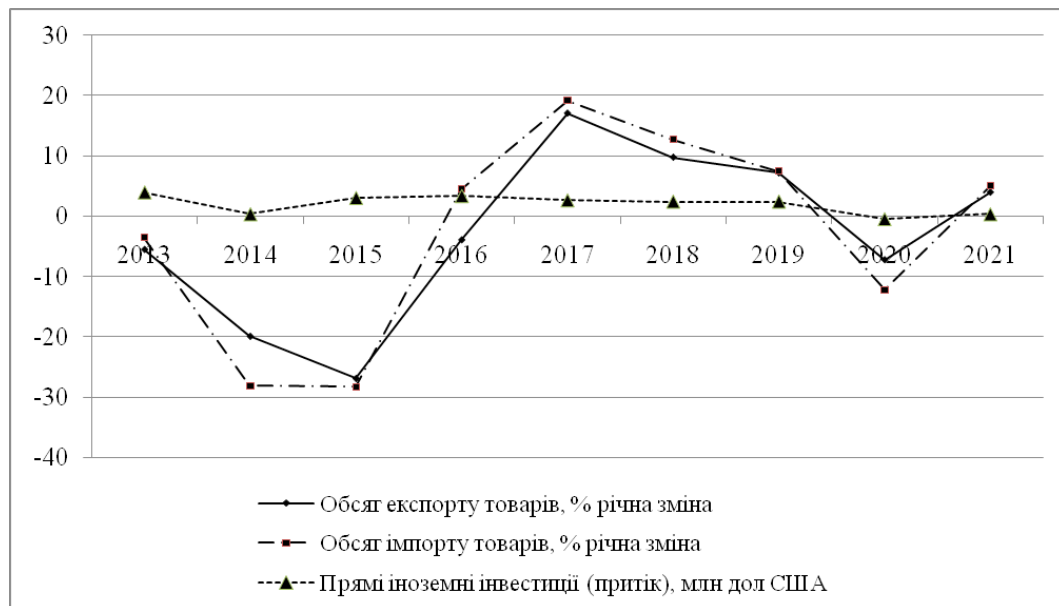

Рис. 1. Динаміка зовнішнього сектору України за період 2013-2019 рр. і консенсус-прогноз на 2020-2021 рр. в умовах пандемії COVID-19

Джерело: згруповано авторами за даними [11].

З рисунку бачимо, що спрогнозовано обсяг експорту та імпорту товарів, а також притік прямих іноземних інвестицій. Позитивних прогнозів на 2020 р. не передбачено, падіння експорту товарів передбачено на рівні 7,2% та імпорту на рівні 12,2%, відчуємо відтік прямих іноземних інвестицій на 0,5 млн дол. США. Позитивним є прогнозоване значення показників зовнішнього сектору на 2021 р.

Виходом з кризової ситуації та першочергове завдання уряду в подоланні наслідків COVID-19 сьогодні може бути процес регулювання внутрішнього ринку з метою забезпечення добробуту населення. На наш погляд, пріоритетними завдання на короткострокову та середньострокову перспективи для конкурентного розвитку внутрішнього ринку можуть бути різні заходи (рис. 2).

Пріоритетами у розбудові конкурентного процесу внутрішнього ринку на короткострокову та середньострокову перспективи мають стати конкурентоспроможність національного виробництва з одночасним добробутом населення. А тому під час подолання економічної кризи внаслідок пандемії COVID-19 виникає необхідність у створенні сприятливого інституційного регулювання, що забезпечить процес «чесної» конкуренції на споживчому ринку.

Повертаючись до думки Н. С. Шалімової, варто зазначити, що сьогодні в Україні всі публічні закупівлі проходять через електронний майданчик «Держзакупівлі. Онлайн», що входить до електронної системи публічних закупівель України ProZorro. Через платформу можна ознайомитися з державними публічними закупівлями України, взяти участь у закупівлях, запропонувати державі товари або послуги, скористатися всіма супутніми сервісами [12]. Окрім цього, є допоміжні платформи Єдиний веб-портал використання публічних коштів [13], де публікуються звіти про використання коштів і Портал відкритих даних [14].

Внаслідок домінування протягом багатьох років в Україні сировинної орієнтації експорту та надмірної концентрації виробництва у промислових регіонах, ресурсо- та енергоємних видів економічної діяльності та технологій заснувалася структура управління розвитком, яка загалом є неефективною та екологічно небезпечною. Тому постала необхідність у розробленні глобальних цілей сталого розвитку України до 2030 року, що враховуватимуть збалансоване економічне зростання, підвищення енергоефективності і формуватимуть високо-технологічні види діяльності.

Головним стратегічним документом, що формулює розвиток внутрішнього ринку споживчих товарів є Проект Стратегії сталого розвитку України до 2030 року. Стратегія розглядається як рамковий документ, який визначатиме стратегічні напрями довгострокового розвитку України. Принциповим аспектом її розроблення було врахування адаптованих для України ЦСР до 2030 року та врахування основних положень Оновленої Стратегії сталого розвитку ЄС. Розроблена Стратегія сталого розвитку України до 2030 року і Національний план дій до 2020, за умови затвердження їх на державному рівні, у подальшому можуть стати дійовим інструментом для впровадження засад збалансованого розвитку у регіонах України шляхом врахування основних положень у стратегіях їх розвитку. Особливо це важливо для опрацювання напрямів розвитку новостворюваних об'єднаних територіальних громад.

Окрім Стратегії сталого розвитку України до 2030 року, у країні діє Концепція державної політики у сфері захисту прав споживачів на період до 2020 року та Концепція розвитку внутрішньої торгівлі України. Серед основних пріоритетів необхідно виділити спільні для більшості документів (табл. 2).

Оскільки в Україні розроблена і діє Концепція розвитку внутрішньої торгівлі України, постає необхідність у розробленні стратегії. Конкретними результатами і змістом стратегії розвитку внутрішнього ринку споживчих товарів мають бути:

- концепція розвитку внутрішнього ринку споживчих товарів на відповідний період;
- стратегія розвитку внутрішнього ринку споживчих товарів;
- державна Програма розвитку внутрішнього ринку споживчих товарів.

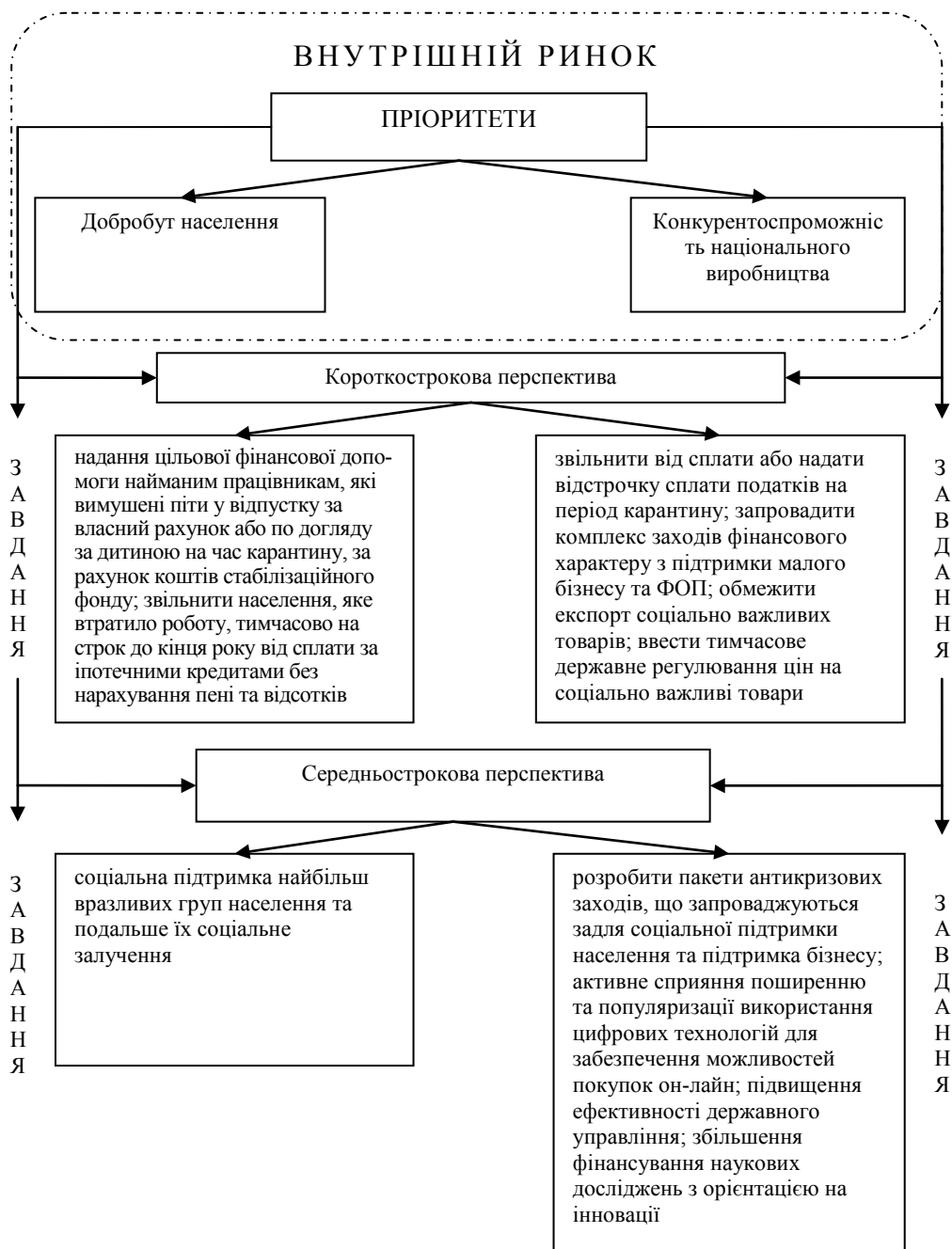

Рис. 2. Пріоритети та завдання регулювання конкурентного процесу внутрішнього ринку на короткострокову та середньострокову перспективу в умовах пандемії COVID-19

Джерело: запропоновано авторами.

Отже, в сучасних умовах світової економічної кризи постає нагальна необхідність у створенні необхідного стратегічного забезпечення як товаро-виробників, так і споживачів. На жаль, затверджена Концепція розвитку внутрішньої торгівлі України сьогодні не вповні відповідає сучасним цілям

Таблиця 2

Пріоритетність, визначена в стратегічних документах щодо розвитку внутрішнього ринку

Стратегічний документ	Пріоритетність					
	Імпортозаміщення	Експортно орієнтована модель	Розвиток інфраструктури торгівлі	Упровадження системи захисту прав споживачів	Продовольча безпека	Екологічність
Про цілі сталого розвитку на період до 2030 року: Указ Президента України від 30 вересня 2019 р. №722/2019					+	+
Концепція державної політики у сфері захисту прав споживачів на період до 2020 р.	+		+	+		
Про Концепцію розвитку внутрішньої торгівлі України (постанова Кабінету Міністрів України від 20.12.1997 №1449)		+	+			

Джерело: сформовано авторами на основі опрацювання нормативно-правових актів.

сталого розвитку на період до 2030 року, що потребує вдосконалення її основних завдань.

Так, зараз важливим є те, щоб в концепції закладалися основи державної політики щодо підтримки належного рівня внутрішнього ринку споживчих товарів, а саме: сукупність цілей розвитку стимулювання внутрішнього виробництва, система національних інтересів у цій сфері і пріоритети державної політики щодо забезпечення продовольчої безпеки країни. Водночас Стратегія розвитку внутрішнього ринку споживчих товарів має конкретизувати і визначити стратегію щодо реалізації основних положень Концепції розвитку внутрішнього ринку споживчих товарів на відповідний період як основ державної політики щодо забезпечення продовольчої безпеки країни та належного функціонування внутрішньої торгівлі споживчими товарами.

На сучасному етапі Стратегія має визначати основні напрями, підходи і пріоритети діяльності органів публічної влади та суб'єктів внутрішнього ринку щодо розв'язання проблем, пов'язаних з подоланням кризових явищ у виробництві і реалізації вітчизняної продукції. І, відповідно, державна Програма розвитку внутрішнього ринку споживчих товарів має включати практичні заходи з побудови системи функціонування внутрішнього ринку споживчих послуг і формуванням відповідних правових і організаційних послуг у забезпеченні сталого розвитку України (рис. 3).

Як бачимо, стратегія розвитку внутрішнього ринку споживчих товарів забезпечує продовольчу безпеку країни водночас враховує виробничий потенціал і споживчі потреби населення, за допомогою стимулювання збалансованого економічного зростання, формування високотехнологічних видів діяльності, підвищення енергоефективності виробництва, розбудовуючи «зелену» економіку і технології.

Для розроблення стратегії розвитку внутрішнього ринку споживчих товарів у забезпеченні сталого розвитку на державному рівні потрібно впровадити спеціальні інноваційні програми з відповідним механізмом споживчого й фінансово-кредитного стимулювання для розбудови вітчизняного виробництва. Необхідно також суттєво збільшити фінансування фундаментальних і прикладних досліджень як за рахунок держави, так і приватного капіталу.

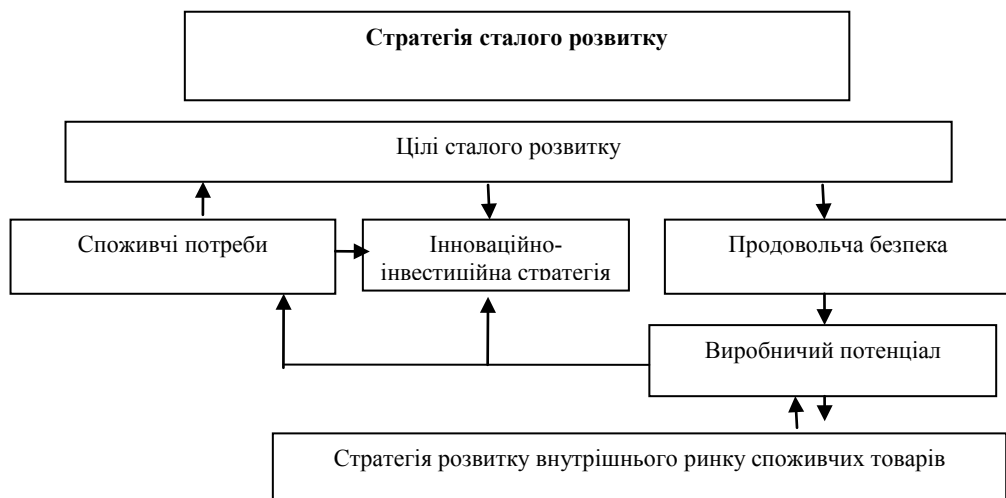

Рис. 3. Місце стратегії розвитку внутрішнього ринку споживчих товарів у забезпеченні сталого розвитку України

Джерело: розроблено авторами на основі [16].

Варто зазначити, що така стратегія є цілісною системою ідей, поглядів, напрямів та основних заходів щодо розвитку внутрішнього виробництва на середньострокову перспективу в контексті основних напрямів розвитку економіки з метою гарантування продовольчої безпеки країни.

Необхідність визначення основних стратегічних орієнтирів його розвитку зумовлена, по-перше, постійним зростанням ролі внутрішнього виробництва у житті населення, по-друге, відсутністю комплексних системних розробок, визначення цілей і пріоритетних завдань розвитку реалізації державної політики розвитку внутрішнього ринку споживчих товарів з урахуванням галузевої специфіки.

До головних завдань реалізації державної політики розвитку внутрішнього ринку споживчих товарів належать:

- удосконалення відповідної нормативно-правової бази відповідно до вимог ЄС;
- удосконалення форм і методів державної підтримки інвестування і фінансування інновацій вітчизняного виробництва;
- пільгове оподаткування інноваційної діяльності національних виробників;
- організаційне забезпечення механізму економічного потенціалу внутрішнього ринку;
- створення сприятливих передумов для поліпшення інвестиційного клімату;
- розвиток інформаційного забезпечення внутрішнього ринку споживчих товарів;
- скорочення імпортозалежності;
- підвищення енергоефективності та енергозбереження виробництва.

Системотворчою метою реалізації державної політики розвитку внутрішнього ринку споживчих товарів є безперервне відтворення фінансових і виробничих ресурсів, відповідно до чого він розглядається як імплементований у процес відтворення національного продукту регулятор, визначаючи напрями їх руху, пропорції розподілу і споживання. Цей механізм створює базис безперервності відтворення основних чинників виробничої діяльності, є невід'ємною частиною господарського механізму – сукупності економічних структур, методів і форм господарювання, за допомогою яких відбувається взаємозв'язок і погодження громадських і приватних інтересів, забезпечується функціонування і розвиток національної економіки.

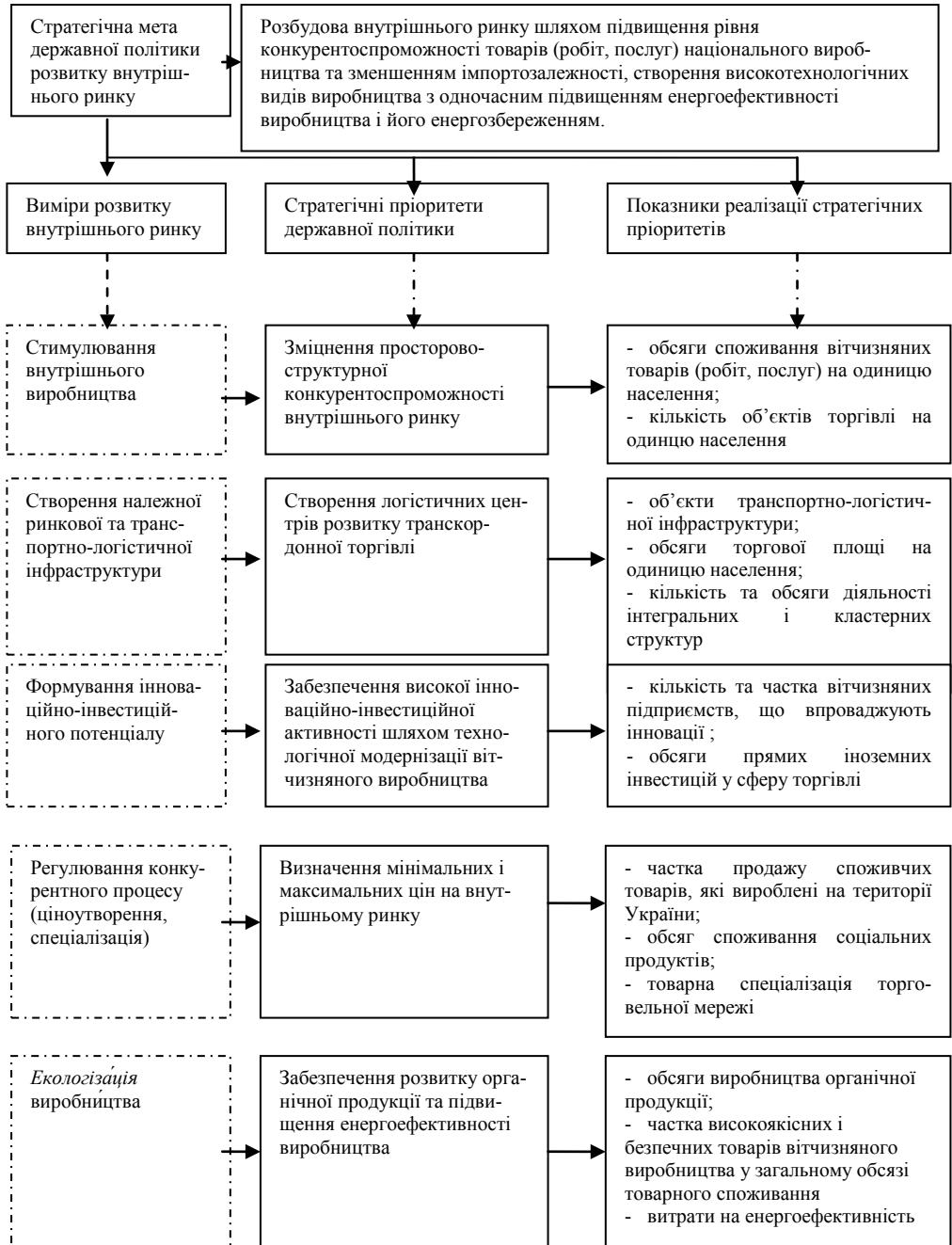

Рис. 4. Характеристика Стратегії розвитку внутрішнього ринку споживчих товарів
Джерело: розроблено авторами.

Висновки. Досліджуючи основні тенденції функціонування внутрішнього ринку в сучасних умовах господарювання було виявлено проблеми, що гальмують їх розвиток, а саме:

- низька державна підтримка внутрішнього виробництва;

- відсутність стимулювання високотехнологічних видів діяльності;
- неналежна ринкова та транспортно-логістична інфраструктури, що зменшують товарообіг як в Україні, так і за її межі;
- слабкий інноваційно-інвестиційний потенціал національних товаровиробників;
- висока енергозалежність;
- відсутність модернізації технологічних процесів відповідно до стандартів ЄС;
- неврегульованість конкурентного процесу (ціноутворення, спеціалізація).

Зазначені проблеми покладені за основу під час побудови стратегічних вимірів розвитку внутрішнього ринку споживчих товарів. Отже, основною стратегічною метою державної політики має бути розбудова внутрішнього ринку шляхом підвищення рівня конкурентоспроможності товарів (робіт, послуг) національного виробництва та зменшення імпортозалежності, створення високотехнологічних видів виробництва з одночасним підвищенням енергоефективності виробництва і його енергозбереженням (рис. 4).

Необхідно зазначити, що впровадження Стратегії розвитку внутрішнього ринку споживчих товарів дозволить забезпечити вітчизняне виробництво. Тому основними завданнями такої стратегії має бути:

- стимулювання внутрішнього виробництва шляхом зміцнення просторо-структурної конкурентоспроможності внутрішнього ринку;
- створення належної ринкової та транспортно-логістичної інфраструктури шляхом відтворення логістичних центрів розвитку транскордонної торгівлі;
- формування інноваційно-інвестиційного потенціалу, забезпечивши високу інноваційно-інвестиційну активність, направлену на технологічну модернізацію вітчизняного виробництва;
- регулювання конкурентного процесу (ціноутворення, спеціалізація) визначає мінімальні та максимальні ціни на внутрішньому ринку;
- екологізація виробництва через розвиток органічної продукції та підвищення енергоефективності.

Тому сьогодні ці стратегічні пріоритети можуть стати ефективним інструментом формування та подальшого розвитку конкурентоспроможності національного виробництва, а також забезпечення продовольчої та економічної безпеки держави.

Список використаних джерел

1. Мірко Н. В. Державне регулювання внутрішнього ринку та шляхи його активізації. *Сучасні питання економіки і права*. 2011. Вип. 2. С. 34-40.
2. Ульяновченко Ю. О. Формування моделі державного регулювання конкуренції в аграрному секторі економіки України. *Публічне адміністрування: теорія та практика*. 2013. Вип. 1. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Patp_2013_1_17
3. Пожуєв О. В. Конкуренція та конкурентна політика підприємства під впливом державного контролю. *Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії*. 2010. Вип. 43. С. 233-245.
4. Шалімова Н. С. Міжнародний рейтинг ефективності системи публічних закупівель («Benchmarking Public Procurement») та його використання в державному аудиті. *Економічний простір*. 2017. № 127. С. 48-60.
5. Васильців Т. Г., Ткачук І-М. О., Рудик С. А. Недоліки інституційного середовища сучасного розвитку внутрішнього ринку України та напрями їх усунення. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2015. Вип. 8. С. 273-277.
6. Магас Н. В. Теоретичні аспекти механізму регулювання внутрішнього ринку України. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2015. Вип. 7. С. 169-172.
7. Лупак Л. Р. *Державна політика імпортозаміщення в системі забезпечення економічної безпеки України: пріоритети та інструменти реалізації*: монографія. Львів: Видавництво ННБК «АТБ», 2018. 527 с.
8. Мірко Н. Стратегія активізації внутрішнього ринку продукції легкої промисловості. *Економічний аналіз*. 2012. Вип. 10. Ч. 1. С. 272-276.
9. *Офіційний сайт Державної служби статистики України*. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
10. Уточнення основних прогностичних показників економічного і соціального розвитку України на 2020-2022 роки. *Офіційний сайт Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства*. 06.11.2019. URL: <https://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=6d5a79e1-b2f3-416e-8a74->

0b6dc24456be&title=UtochnenniaOsnovnikhPrognoznikhPokaznikivEkonomichnogoI SotsialnogoRozvitku UkrainiNa2020-2022-Roki

11. Україна у 2020-2021 роках: наслідки пандемії. *Консенсус-прогноз*. 2020. Вип. 51. 31 с.
12. *Офіційний сайт Держзакупівлі онлайн*. 2020. URL: <https://www.dzo.com.ua/>
13. *Єдиний веб-портал використання публічних коштів*. 2020. URL: <https://spending.gov.ua/new/>
14. *Портал Відкритих даних*. 2020. URL: <https://data.gov.ua/>
15. Проект Стратегії сталого розвитку України до 2030 року, затвердженої Законом України від 07.08.2018 № 9015. *Ліга-Закон*: сайт. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/JH6YF00A.html
16. Попадинець Н. М. Структурно-інституційна модель внутрішнього ринку споживчих товарів. *Регіональна економіка*. 2020. №1(95). С. 137-144.

References

1. Mirko, N. V. (2011). Derzhavne rehulyuvannya vnutrishnyoho rynku ta shlyakhy yoho aktyvizatsiyi [State regulation of the domestic market and ways to intensify it]. In *Suchasni pytannya ekonomiky i prava [Modern issues of economy and law]*: Vol. 2 (pp. 34-40). [in Ukrainian].
2. Ulyanchenko, Yu. O. (2013). Formuvannya modeli derzhavnogo rehulyuvannya konkurentsiyi v ahrahnomu sektori ekonomiky Ukrainy [Formation of the model of state regulation of competition in the agricultural sector of the economy of Ukraine]. In *Publichne administruvannya: teoriya ta praktyka [Public administration: Theory and practice]*: Vol. 1. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Patp_2013_1_17 [in Ukrainian].
3. Pozhuhev, O. V. (2010). Konkurentsya ta konkurentna polityka pidpryyemstva pid vplyvom derzhavnogo kontrolyu [Competition and competition policy of the enterprise under the influence of state control]. In *Humanitarnyy visnyk Zaporiz'koyi derzhavnoyi inzhenernoyi akademiyi [Humanitarian Bulletin of the Zaporizhzhya State Engineering Academy]*: Vol. 43 (pp. 233-245). [in Ukrainian].
4. Shalimova, N. S. (2017). Mizhnarodnyy reytnyn efektyvnosti systemy publichnykh zakupivel' («Benchmarking Public Procurement») ta yoho vykorystannya v derzhavnomu audyiti [International rating of the effectiveness of the public procurement system (“Benchmarking Public Procurement”) and its use in public audit]. In *Ekonomichnyy prostir [Economic Space]*: Vol. 127 (pp. 48-60). [in Ukrainian].
5. Vasylytsiv, T. H., Tkachuk, I-M. O., & Rudyk, S. A. (2015). Nedoliky instyutysynoho seredovyshcha suchasnoho rozvytku vnutrishnyoho rynku Ukrainy ta napryamy yikh usunennya [Deficiencies of the institutional environment of modern development of the domestic market of Ukraine and directions of their elimination]. *Hlobal'ni ta natsional'ni problemy ekonomiky – Global and national economic problems*, 8, 273-277. [in Ukrainian].
6. Mahas, N. V. (2015). Teoretychni aspekty mekhanizmu rehulyuvannya vnutrishnyoho rynku Ukrainy [Theoretical aspects of the mechanism of regulation of the domestic market of Ukraine]. *Hlobal'ni ta natsional'ni problemy ekonomiky – Global and national economic problems*, 7, 169-172. [in Ukrainian].
7. Lupak, L. R. (2018). *Derzhavna polityka importozamishchennya v systemi zabezpechennya ekonomichnoyi bezpeky Ukrainy: priorityety ta instrumenty realizatsiyi [State policy of import substitution in the system of economic security of Ukraine: priorities and implementation tool]*. Lviv: ATB Publishing. [in Ukrainian].
8. Mirko, N. (2012). Stratehiya aktyvizatsiyi vnutrishnyoho rynku produktsiyi lehkoyi promyslovosti. In *Ekonomichnyy analiz [Economic Analysis]*: Vol. 10(1) (pp. 272-276). [in Ukrainian].
9. *Official site of the State Statistics Service of Ukraine* (2020). URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> [in Ukrainian].
10. Utochnennya osnovnykh prohnoznykh pokaznykiv ekonomichnogo i sotsial'nogo rozvytku Ukrainy na 2020-2022 roky [Clarification of the main forecast indicators of economic and social development of Ukraine for 2020-2022] (2019, Nov 06). *Official site of the Ministry of Economic Development, Trade and Agriculture*. URL: <https://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=6d5a79e1-b2f3-416e-8a74-0b6dc24456be&title=UtochnenniaOsnovnikhPrognoznikhPokaznikivEkonomichnogoZitkuno> [in Ukrainian].
11. *Ukrayina u 2020-2021 rokakh: naslidky pandemiyi [Ukraine in 2020-2021: the consequences of the pandemic]* (2020). In *Konsensus-prohnoz [Consensus forecast]*: Vol. 51. [in Ukrainian].
12. *Official website of Public Procurement online* (2020). URL: <https://www.dzo.com.ua/> [in Ukrainian].
13. *Unified web portal for the use of public funds* (2020). URL: <https://spending.gov.ua/new/> [in Ukrainian].
14. *Open Data Portal* (2020). URL: <https://data.gov.ua/> [in Ukrainian].
15. Projekt Stratehiyi staloho rozvytku Ukrainy do 2030 roku [Draft Strategy for Sustainable Development of Ukraine until 2030] (2018). Approved by the Law of Ukraine on 07.08.2018, 9015. League-Law: Website (2018). URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/JH6YF00A.html [in Ukrainian].
16. Popadynets, N. M. (2020). Strukturno-instyutysiyna model vnutrishnyoho rynku spozhyvchykh tovariv [Structural and institutional model of the domestic market of consumer goods]. *Rehional'na ekonomika – Regional economy*, 1 (95), 137-144. [in Ukrainian].

Popadynets N. M., Irtysheva I. O., Kramarenko I. S., Danylo S. I., Zhuravel Yu. V. Strategic benchmarks in public regulation of the domestic consumer goods market.

Nowadays, the domestic consumer goods market plays an important role in maintaining the living standards of the population. Its development is an important precondition of accelerated economic growth in the country. Yet,

the current condition of the domestic market is characterized by the availability of many negative trends that are stipulated by the bottlenecks in the public regulation of the consumer market and lack of controllability of its certain development processes. An objective need to search for the ways and tools to efficiently manage the development of the domestic consumer market on the system basis requires the thorough scientific-methodological substantiation of a range of important issues like defining the goals and priorities of the consumer market development and elaborating the tactics of its development in times of European integration as a set of measures directed at the implementation of strategic goals. The paper aims to determine the strategic priorities in public regulation of the domestic consumer goods market. The paper examines the theoretical foundations of the consumer market's public regulation. The functioning of enterprises on the domestic market is analyzed, and on this basis, their operating efficiency is determined. The regulative framework related to the issues of the economic development and trade processes in particular in the times of COVID-19 is analyzed. The priorities and tasks of regulation of the competitive process at the domestic market in the short-term and middle-term perspectives in conditions of the pandemic are suggested based on examining the foreign sector of Ukraine in 2013-2019 and the consensus-prognosis for 2020-2021. The place of the domestic consumer goods market's development strategy in maintaining the sustainable development in Ukraine is determined, and the main tasks of implementation of the domestic consumer goods market's development policy are outlined. In the course of examining the main trends of the domestic market functioning in current economic conditions, the problems hampering their development were identified. The strategy of the domestic consumer goods market development is characterized.

Keywords: domestic market, consumer goods, public regulation, strategic priorities, competitiveness.

Попадинець Назарій Миколайович – кандидат економічних наук, старший науковий співробітник відділу регіональної економічної політики ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього НАН України» (e-mail: popadynets.n@gmail.com, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-7556-6135>).

Popadynets Nazariy Mykolayovych – Ph.D. (Econ.), Senior Researcher of the Department of regional economic policy of the Dolishnyi Institute of Regional Research of NAS of Ukraine.

Іртишчева Інна Олександрівна – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри менеджменту Національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова (e-mail: innaiaamd@gmail.com, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-0226-9463>).

Irtyshecheva Inna Oleksandrivna – Dr. Sci. (Econ.), Prof., Head of the Department of management of the Admiral Makarov National University of Shipbuilding.

Крамаренко Ірина Сергіївна – кандидат економічних наук, доцент, декан факультету права та соціально-освітніх технологій Миколаївського міжрегіонального інституту Відкритого міжрегіонального університету розвитку людини «Україна» (e-mail: ukraine_09@ukr.net, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-0417-0918>).

Kramarenko Iryna Serhiyivna – Ph.D. (Econ.), Associate Professor, Dean of the Law and Socio-Educational Technologies Faculty of the Mykolaiv Interregional Institute of Human Development of the University «Ukraine».

Данило Світлана Іванівна – кандидат економічних наук, доцент кафедри товарознавства та комерційної діяльності Ужгородського торговельно-економічного інституту КНТЕУ (e-mail: kveta_utei@ukr.net, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-3300-7172>).

Danylo Svitlana Ivanivna – Ph.D. (Econ.), Associate Professor of the Department of merchandise and business of the Uzhgorod Institute of Trade and Economics of the Kyiv National University of Trade and Economics.

Журавель Юлія Вікторівна – кандидат економічних наук, викладач Львівського державного коледжу харчової і переробної промисловості Національного університету харчових технологій (e-mail: jul_zhur@ukr.net, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-4065-540X>).

Zhuravel Yuliya Viktorivna – Ph.D. (Econ.), Lecturer of the Lviv State College of Food and Processing Industry of the National University of Food Technologies.

Надійшло 03.06.2020 р.